

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 185/2024-55

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **BOZP a PO servis, s.r.o.**, Komenského 567/30, Bardejov, zastúpenej Advokátska kancelária Kohútová Bérešová, spol. s r. o., Štefánikova 18, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 4Up/354/2023 zo 7. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 4Up/354/2023 zo 7. septembra 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 4Up/354/2023 zo 7. septembra 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia **821,20 eur**, ktorú **j e p o v i n n ý** Okresný súd Banská Bystrica zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48

ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny uzneseniami okresného súdu sp. zn. 4Up/354/2023 z 8. augusta 2023 a sp. zn. 4Up/354/2023 zo 7. septembra 2023 a postupom predchádzajúcim ich vydaniu. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada priznať finančné zadosťučinenie 1 358,68 eur a náhradu trov konania. Podaním doručeným ústavnému súdu 27. februára 2024 sťažovateľka navrhla odložiť vykonateľnosť uznesení okresného súdu sp. zn. 4Up/354/2023 z 3. novembra 2023 a sp. zn. 4Up/354/2023 z 10. januára 2024.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 185/2024-26 zo 16. apríla 2024 ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 4Up/354/2023 zo 7. septembra 2023. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol a návrhu na odklad vykonateľnosti nevyhovel.

3. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom na vydanie platobného rozkazu proti žalovanému E-Bike Expert s.r.o., Mamateyova 26, Bratislava, IČO 50 147 455, podaným okresnému súdu 3. marca 2023 domáhala zaplatenia sumy 10 421,60 eur s príslušenstvom. Okresný súd vydal 15. marca 2023 platobný rozkaz sp. zn. 4Up/354/2023, proti ktorému podal žalovaný 1. apríla 2023 odpor. Okresný súd 20. júna 2023 podľa § 14 ods. 1 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“) odoslal sťažovateľke odpor a zároveň ju vyzval, aby sa v lehote 15 dní od doručenia výzvy vyjadrila k podanému odporu a navrhla pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Sťažovateľka však podala podrobné vyjadrenie k odporu žalovaného ešte 5. mája 2023 a uviedla v ňom, že trvá na podanej žalobe, a tiež navrhla znenie záverečného meritórneho rozhodnutia.

4. Uznesením z 8. augusta 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom okresný súd rozhodol, že sťažovateľke vracia časť zaplateného súdneho poplatku vo výške 305,80 eur. V odôvodnení uznesenia uviedol, že výzva podľa § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní bola právnomu zástupcovi sťažovateľky odoslaná do elektronickej schránky 20. júna 2023 a doručená 4. júla 2023, lehota na vyjadrenie k predmetnej výzve súdu uplynula 20. júla 2023 a vzhľadom na to, že sťažovateľka do dňa vydania predmetného uznesenia na výzvu neodpovedala, t. j. nenavrhla pokračovať v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku, došlo k zastaveniu konania podľa § 14 ods. 2 zákona o upomínacom konaní.

5. Sťažovateľka podala 23. augusta 2023 proti uzneseniu okresného súdu z 8. augusta 2023 sťažnosť, namietajúc nesprávnosť tohto rozhodnutia a poukazujúc na riadne doručenie vyjadrenia k odporu aj s priloženými dôkazmi okresnému súdu už 5. mája 2023, z ktorého je nepochybné, že sťažovateľka na svojom návrhu trvá.

6. Okresný súd uznesením zo 7. septembra 2023 vydaným sudcom sťažnosť sťažovateľky zamietol ako nedôvodnú. V odôvodnení uviedol, že sťažovateľka nedoručila okresnému súdu v zákonom stanovenej lehote návrh na pokračovanie v konaní a jej vyjadrenie k odporu žalovaného doručené okresnému súdu 5. mája 2023 bolo doručené predčasne, t. j. ešte pred začatím plynutia lehoty podľa § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní, a zároveň neobsahovalo výslovný návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku.

II. Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje:

a) Okresný súd porušil právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces, princíp zákazu *denegatio iustitiae*, ako aj čl. 2 ods. 2 a 3 a čl. 152 ods. 4 ústavy, keďže nevzal do úvahy jej jednoznačné a nepochybné vyjadrenie, ktorým sa podrobne vyjadrila k odporu žalovaného, predložila dôkazy a jednoznačne trvala na pokračovaní v konaní a vo vydaní meritórneho rozhodnutia.

b) Napadnuté rozhodnutia narážajú na ústavnú konformnosť, keď v nich okresný súd implicitne dotvoril právnu normu tým, že uviedol, že na predčasne podané vyjadrenie k odporu sa neprihliada. Zákon o upomínacom konaní takúto právnu normu neobsahuje. Taká interpretácia § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní, v zmysle ktorej by sťažovateľka prišla o svoje právo pokračovať v súdnom konaní, ak by sa vyjadrila skôr, než dôjde k prijatiu výzvy súdu, je absurdná, nelogická, nemajúca oporu v slovenskom právnom poriadku a predstavovala by nerešpektovanie zásady „čo nie je zakázané, je dovolené“ vyjadrenej v čl. 2 ods. 3 ústavy.

c) Napadnuté uznesenie zo 7. septembra 2023 nespĺňa požiadavku dostatočného odôvodnenia, keď argumentuje nejednoznačnosťou návrhu na pokračovanie v konaní a predčasnosťou zaslania vyjadrenia bez náležitého odôvodnenia problematických aspektov. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Ndob/11/2021 z 23. júna 2021, na ktoré okresný súd poukazuje, nie je aplikovateľné vo veci sťažovateľky, keďže vychádza z rozdielnych skutkových a právnych okolností veci.

d) Postupom okresného súdu, konkrétne jeho neefektívnou činnosťou, keď nielenže rozhodol bez právneho podkladu, ale zastavením konania spôsobil zbytočnú časovú tieseň, ktorá mala byť odstránená postúpením veci príslušnému súdu v zmysle § 10 ods. 3 zákona o upomínacom konaní, a sťažovateľka bola nútená podať opätovný návrh na vydanie platobného rozkazu, došlo k vzniku zbytočných prietahov v konaní. Zásada hospodárnosti a rýchlosti konania bola o to viac v „super-rýchlom“ konaní, akým konanie o platobnom rozkaze nepochybne má byť, flagrantne porušená, a to bez objektívnych dôvodov.

III. Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Zákonný sudca k ústavnej sťažnosti uviedol, že napadnuté uznesenia nie sú rozhodnutím súdu o zastavení konania, ale len rozhodnutím o vrátení časti súdneho poplatku, resp. o sťažnosti proti takémuto rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom, a to bez ohľadu na to, že v rámci odôvodnenia vrátenia časti súdneho poplatku v stručnosti ozrejmuje aj skutočnosti, prečo k zastaveniu konania došlo. V zmysle § 14 ods. 2 zákona o upomínacom konaní v prípade márneho uplynutia lehoty na podanie návrhu na pokračovanie v konaní dochádza k zastaveniu konania priamo zo zákona a skutočnosť, že došlo k zastaveniu tohto konania, je obidvom stranám sporu oznámená upovedomením zo strany súdu. Predmetné upovedomenie však nie je rozhodnutím súdu ani ho nenahrádza, iba deklaruje skutočnosť, ktorá v konaní nastala ako zákonný následok

kvalifikovanej nečinnosti žalobcu. Okresný súd je preto toho názoru, že napádané uznesenia nie sú spôsobilé spôsobiť sťažovateľkou tvrdený závažný zásah do jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Okresný súd naznačil, že sťažovateľka mala svoju ústavnú sťažnosť smerovať proti postupu okresného súdu, ktorým jej bolo oznámené zastavenie konania, a v tejto súvislosti poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 549/2021 z 21. decembra 2021. K absencii návrhu na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku a predčasnosti sťažovateľkou zaslaného vyjadrenia k odporu uviedol, že v zmysle § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní vyjadrenie návrhu na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku je potrebné vykonať v zákonom stanovenej lehote a musí ísť o jednoznačné vyjadrenie tohto návrhu, pričom nie je pritom potrebné podávať osobitne súhlas s pokračovaním v konaní a vyjadrenie k odporu ako dva samostatné dokumenty. Sťažovateľka síce ešte 5. mája 2023 doručila okresnému súdu vyjadrenie k odporu žalovaného, avšak toto bolo doručené predčasne, t. j. ešte pred doručením odporu sťažovateľke na vyjadrenie a pred začatím plynutia lehoty v zmysle § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní. Poznamenal, že v čase podania tohto vyjadrenia sťažovateľka nemohla mať vedomosť, ako súd odpor žalovaného vyhodnotí a či tento nebude prípadne odmietnutý v zmysle § 12 zákona o upomínacom konaní. Okresný súd ukončil vyhodnocovanie žalovaným podaného odporu až v júni 2023, keď tento 20. júna 2023 spolu s výzvou na podanie návrhu na pokračovanie v konaní na súde príslušnom podľa Civilného sporového poriadku odoslal sťažovateľke (do elektronickej schránky jej právneho zástupcu), a preto predmetné vyjadrenie k odporu z 5. mája 2023 nemohol súd vyhodnotiť inak ako len tak, že jeho cieľom bolo spochybniť vecné odôvodnenie odporu a dosiahnuť jeho prípadné odmietnutie. Pokiaľ sťažovateľka v súvislosti s predčasným podaním vyjadrenia k odporu poukazuje aj na nerešpektovanie zásady „čo nie je zakázané, je dovolené“ zo strany súdu vyjadrenej v čl. 2 ods. 3 ústavy, okresný súd poukázal na to, že lehota stanovená § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní je lehotou zákonnou, s ktorej nedodržaním je spojený konkrétny následok. Pokiaľ by sa súd stotožnil s argumentáciou sťažovateľky v tejto časti, tak by sa samotný § 14 ods. 2 zákona o upomínacom konaní stal obsolétnym, keďže by žalobcom postačovalo, aby návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku zakomponovali preventívne pre prípad, že bude žalovaným podaný odpor, do samotného návrhu na vydanie platobného rozkazu. *Ad absurdum* by tak obdobne mohlo napríklad dochádzať aj podávaniu „preventívnych“ riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku ešte v pred vydaním samotného rozhodnutia, proti ktorému smerujú, resp. budú smerovať. Okresný súd osobitne zdôraznil, že z obsahu vyjadrenia k odporu z 5. mája 2023 návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom podľa Civilného sporového poriadku výslovne nevyplýva a nie je povinnosťou súdu sa snažiť značne extenzívnym výkladom takéto vyjadrenie návrhu extrahovať z podania žalobcu, osobitne z podania, ktoré bolo podané ešte pred začatím plynutia zákonnej lehoty na podanie takéhoto návrhu. Vo výzve súdu z 20. júna 2023 bola sťažovateľka riadne poučená o postupe v zmysle § 14 zákona o upomínacom konaní a potrebe vyjadrenia návrhu na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku, ak je ďalšie pokračovanie konania v jej záujme. Pokiaľ by bola na predmetnú výzvu súdu adekvátne reagovala jednoznačným (prípadne aj stručným) vyjadrením návrhu na pokračovanie v konaní, namiesto „autoritatívneho rozhodnutia“ o bezpredmetnosti tejto súdnej výzvy, nedošlo by k zastaveniu predmetného konania. Prijatie výzvy súdu malo u sťažovateľky dostatočne indikovať, že ňou podané vyjadrenie k odporu z 5. mája 2023

nesplňa podmienky § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní a je potrebné postupovať v zmysle tejto výzvy. Okresný súd považuje za absolútne neprijateľné, aby si strany sporu samy autoritatívne určovali, ktorá výzva alebo rozhodnutie súdu sú bezpredmetné alebo nie. Dodal, že pokiaľ aj došlo k zastaveniu predmetného konania pre nenavrnutie pokračovania v konaní zo strany sťažovateľky, zostala jej zachovaná možnosť opätovne obrátiť sa na súd s návrhom na vydanie platobného rozkazu podľa Civilného sporového poriadku, ako aj zákona o upomínacom konaní. Rozhodnutie o zastavení konania, resp. v tomto prípade zastavenie konania priamo zo zákona nezakladá prekážku *rei iudicatae* a nevylučuje možnosť účastníka upomínacieho konania obrátiť sa so svojím peňažným nárokom na príslušný všeobecný súd alebo opätovne na okresný súd. Platná právna úprava tak sťažovateľke priznáva na ochranu jej práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru právny prostriedok v podobe možnosti opätovného uplatnenia pohľadávky žalobou podľa Civilného sporového poriadku alebo zákona o upomínacom konaní, pričom z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka si svoj nárok opätovne uplatnila. Okresný súd je preto názoru, že nedošlo k výraznému sťaženiu alebo znemožneniu ochrany subjektívnych práv sťažovateľky, a to bez ohľadu na to, že k zastaveniu konania došlo výlučne pre nesprávny postup zo strany sťažovateľky. Vzhľadom na už uvedené okresný súd považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

9. Zúčastnená osoba, ktorou je E-Bike Expert s.r.o., ktorá v dotknutom konaní vystupovala v procesnom postavení žalovaného, možnosť vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti nevyužila.

III.3. Replika sťažovateľky:

10. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla:

- a) Sťažovateľka by nemala byť trestaná za riadenie sa zásadou „*vigilantibus iura scripta sunt*“. Neexistuje žiadne ustanovenie, ktoré by zakazovalo podať vyjadrenie k úkonu protistrany pred vyzvaním zo strany súdu.
- b) Poukazujúc na § 15 ods. 1 zákona o upomínacom konaní, v ktorom zákonodarca určil subsidiárne použitie Civilného sporového poriadku, a § 124 ods. 1 CSP, podľa ktorého sa každé podanie posudzuje podľa obsahu, sťažovateľka uviedla, že tvrdenie okresného súdu, že nie je jeho povinnosťou sa snažiť extenzívnym výkladom vyjadrenie návrhu pokračovať v konaní extrahovať z podania sťažovateľky, považuje za absurdné, keďže priamo zákon súdu túto povinnosť stanovuje.
- c) Vyjadrenie okresného súdu, že sťažovateľka má možnosť opätovne podať návrh na vydanie platobného rozkazu, považuje sťažovateľka za rozporné so zásadou hospodárnosti súdneho konania a zmyslom inštitútu platobného rozkazu, ktorého účel tkvie v zrýchlenom prejednaní veci.
- d) Záväzkom platiť trovy konania v prospech žalovaného došlo k poškodeniu sťažovateľky, ktorej hrozí poškodenie dobrého mena z dôvodu prebiehajúcej exekúcie.
- e) Navrhla napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, priznať sťažovateľke za porušenie uvedených základných práv finančné zadostučinenie 1 358,68 eur a náhradu trov konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Keďže argumentácia účastníkov konania bola, čo sa týka dôvodov, vyčerpaná, ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania vo veci samej, pretože od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie.

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie označených práv napadnutým uznesením, ktorým okresný súd zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu o vrátení časti zaplateného súdneho poplatku a ktorému vyčíta nesprávnu interpretáciu § 14 ods. 1 zákona o upomínanom konaní a nedostatočné odôvodnenie.

13. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné (Broniowski proti Poľsku z 22. 6. 2006, sťažnosť č. 31443/96, bod 185). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, aby uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate (Ashingdane proti Spojenému Kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 57). Vzhľadom na to, že ide o záväzok štátu z medzinárodnej zmluvy podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ani prípadná existencia takej zákonnej úpravy, ktorá by tomuto záväzku nezodpovedala, by nevedla k zbaveniu štátu jeho zodpovednosti za nedodržanie zmluvného záväzku. Postup súdu je pričítateľný štátu.

14. Ústavný súd už pomerne dlho judikuje (III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010), že všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.

15. V súvislosti s výkladom a aplikáciou príslušných právnych predpisov musí súd prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania. Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.

16. Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov, ktorá zahŕňa aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov, je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé

uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu.

17. Alebo, inak povedané slovami prof. Holländera, „*Interpretácia právnej normy bez akceptácie jej zmyslu a účelu vedie k absurdným dôsledkom, ktoré robia z právneho poriadku nie systém, ale obyčajný, viac-menej náhodný zhluk noriem.*“. Orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom tak nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení (a to aj procesných) prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti (I. ÚS 155/2017), a to ani pri zákonných normách procesných majúcich prevažne kogentnú povahu.

18. K veci samej ústavný súd uvádza, že návrh zákona o upomínacom konaní bol vládou predložený na prijatie zákonodarcovi „*z dôvodu potreby urýchlenia konania o veľkom množstve podávaných návrhov na vydanie platobných rozkazov zameraných na uspokojovanie peňažných pohľadávok žalobcov*“ (porovnaj všeobecnú časť dôvodovej správy k zákonu o upomínacom konaní). Civilný procesný postup, ktorým sa rozhoduje o vydávaní platobných rozkazov, má tak v platnej právnej úprave dve odnože. Postup podľa zákona o upomínacom konaní je podľa § 1 ods. 2 tohto zákona alternatívnym procesným postupom k postupu podľa § 265 a nasl. CSP. Určenie režimu, v ktorom bude vydanie platobného rozkazu posudzované, je v dispozícii žalobcu a je realizované podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu (porovnaj § 3 zákona o upomínacom konaní).

19. V prejednávanvej veci si sťažovateľka pri podaní návrhu na vydanie platobného rozkazu vybrala režim zákona o upomínacom konaní a všeobecný súd následne aplikoval jeho ustanovenia aj na ďalší priebeh konania, pretože zákon o upomínacom konaní považoval za *lex specialis* k Civilnému sporovému poriadku.

20. Podľa § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní odpor, ktorý súd neodmietol, odošle žalobcovi bez zbytočného odkladu spolu s výzvou, aby sa k nemu v lehote 15 dní vyjadril a aby v tej istej lehote navrhol pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku.

21. Podľa § 14 ods. 2 zákona o upomínacom konaní márnym uplynutím lehoty na podanie návrhu na pokračovanie v konaní podľa odseku 1 sa konanie zastavuje. O náhrade trov konania rozhodne súd na návrh.

22. Vychádzajúc teda z účelu zákona o upomínacom konaní, aj pri výklade § 14 ods. 1 a 2 zákona o upomínacom konaní bolo treba mať na pamäti, že materiálnym zámerom zákonodarcu bolo vytvoriť iba rýchlejší (alternatívny) spôsob prejednania návrhov na vydanie platobných rozkazov. Aj tento zrýchlený priebeh konania však musí zachovávať záruky základného práva na spravodlivý proces.

23. V danom prípade k zastaveniu konania *ex lege* došlo podľa okresného súdu márnym uplynutím lehoty na podanie návrhu na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku tým, že sťažovateľka nedoručila okresnému súdu tento návrh v zákonom stanovenej lehote, keďže jej vyjadrenie k odporu žalovaného doručené okresnému súdu 5. mája 2023 bolo doručené predčasne, t. j. ešte pred začatím plynutia lehoty podľa § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní, a zároveň neobsahovalo výslovný návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku.

24. V zmysle § 15 ods. 1 zákona o upomínacom konaní sa na upomínacie konanie („[a]k tento zákon neustanovuje inak“) vzťahujú ustanovenia Civilného sporového poriadku. Podľa § 124 ods. 1 CSP každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu.

25. Zároveň platí, že každé ustanovenie zákona o upomínacom konaní je potrebné vykladať v zmysle čl. 3 ods. 1 CSP, teda rešpektujúc záväzky z medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách.

26. Sťažovateľka vo svojom podaní označenom ako „*VYJADRENIE K ODPORU ŽALOVANÉHO PROTI PLATOBNÉMU ROZKAZU*“ z 11. apríla 2023 okrem iného uviedla: „*S poukazom na tieto skutočnosti trváme na svojom návrhu a navrhujeme, aby súd zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy 10 421,60 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 10 421,60 eur od 17.6.2022 do zaplatenia, ako aj všetky trovy konania vrátane právneho zastúpenia.*“

27. Napriek tomu, že sťažovateľka vo svojom podaní neuviedla explicitnú formuláciu, že „*navrhuje pokračovať v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP*“, v prípade, ak by sa okresný súd riadil § 124 ods. 1 CSP a uvedené podanie posúdil podľa jeho obsahu, nemohol by dospieť k inému záveru ako k tomu, že sťažovateľka navrhuje v konaní pokračovať, keďže z formulácie, že na podanom návrhu trvá, iný význam vyvodit' nemožno.

28. V tejto súvislosti sa žiada dodať, že neprimeraný formalizmus pri posudzovaní procesných úkonov účastníkov konania (strán sporu) a prílišný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov, ktoré nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu, a preto, hoci gramatický výklad je legitímnym spôsobom aplikácie práva, pri jeho použití je nevyhnutné dbať práve na to, aby sa nestratil účel právnych inštitútov nielen priamo upravených, ale aj dotknutých spornou normou (IV. ÚS 1/02).

29. Zároveň však okresný súd považoval predmetné podanie sťažovateľky za podané predčasne, keďže bolo doručené pred začatím plynutia lehoty podľa § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní. Pokiaľ okresný súd toto ustanovenie interpretoval tak, že obsahuje limitáciu možnosti strany sporu navrhnúť pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku v tom zmysle, že žalobca môže takýto návrh podať až po doručení výzvy súdu, takáto interpretácia predstavuje nedôvodnú sudcovskú tvorbu práva a je v rozpore s účelom právnej úpravy upomínacieho konania. V danom prípade je zrejmé, že sťažovateľka, sledujúc účel upomínacieho konania, t. j. jeho urýchlenie, využila svoje procesné oprávnenie a svojím podaním reagovala na doručenie odporu žalovaným mestskému súdu bez toho, aby počkala na doručenie výzvy súdu na vyjadrenie sa k odporu, pričom za tento svoj iniciatívny prístup bola zo strany okresného súdu v konečnom dôsledku sankcionovaná v podobe odopretia práva na prístup k súdu.

30. K vyjadreniu okresného súdu, podľa ktorého ak by žalobcovia návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci podľa Civilného sporového poriadku zakomponovali preventívne pre prípad, že bude žalovaným podaný odpor, už do samotného návrhu na vydanie platobného rozkazu, robilo by to § 14 ods. 2 zákona o upomínacom konaní obsolétnym, ústavný súd uvádza, že vo veci sťažovateľky o takýto prípad nejde, keďže svoje podanie súdu adresovala až po doručení odporu žalovaného súdu a z jeho obsahu je zrejmé, že dôsledne reagovala na argumentáciu uplatnenú žalovaným v odpore.

31. Vo vzťahu k argumentu okresného súdu, že sťažovateľka mala svoju ústavnú sťažnosť smerovať proti postupu okresného súdu, ktorým jej bolo oznámené zastavenie konania, nie proti napadnutému uzneseniu, ústavný súd uvádza, že ak právne účinky márneho uplynutia lehoty na podanie návrhu na pokračovanie v konaní podľa § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní nastávajú zo zákona, potom upovedomenie sťažovateľky o zastavení konania z dôvodu márneho uplynutia lehoty na podanie návrhu na pokračovanie v konaní je len informáciou pre sťažovateľku, ktorá nemá žiadne právne následky, a preto ani nemôže predstavovať zásah súdu do označených práv sťažovateľky, a to o to viac, ak zákon o upomínacom konaní doručenie takéhoto upovedomenia sporovým stranám ani nepredpokladá.

32. V prejednávacom prípade bolo preto namieste zohľadniť účel zákona o upomínacom konaní a vyvarovať sa striktnému formalizmu pri posudzovaní podania sťažovateľky, pretože práve interpretácia § 14 ods. 1 a 2 zákona o upomínacom konaní poskytnutá okresným súdom za popísanej špecifickej situácie vyústila vo svojich dôsledkoch k odmietnutiu práva sťažovateľky na prístup k súdu. Ako už bolo v bode 13 tohto rozhodnutia uvedené, všeobecný súd mal sťažovateľke aktívnym spôsobom a efektívne zabezpečiť základné právo na súdnu ochranu v aspekte prístupu k súdu, pretože je to pozitívnym záväzkom štátu. Interpretácia ustanovení zákona o upomínacom konaní mala byť limitovaná teleologicky, a to v rámci mantinelov daných ústavnými princípmi.

33. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v dôsledku príliš formalistického výkladu príslušných ustanovení zákona o upomínacom konaní bolo napadnutým uznesením porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

34. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci okresnému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). K zastaveniu predmetného konania totiž dosiaľ nedošlo. Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

35. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 358,68 eur. V posudzovanom prípade možno konštatované porušenie práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa názoru ústavného súdu v plnej miere kompenzovať zrušením uznesenia okresného súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Ústavný súd preto sťažnosti v časti o zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

36. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 821,20 eur.

37. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur (pre rok 2024 je 228,23 eur) a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur (pre rok 2024 je 13,73 eur). Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 a náhradu za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), ku ktorým je potrebné pripočítať 20 % daň z pridanej hodnoty.

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. októbra 2024

Peter Molnár
predseda senátu